

ÜNİVERSİTE GİRİŞ SINAVLARINDAKİ COĞRAFYA SORULARINA ORTA ÖĞRETİM COĞRAFYA MÜFREDATI AÇISINDAN BİR YAKLAŞIM

*An Approach For Geography Questions At The University Entrance Examination
In The Term Of The Secondary Education Geography Curriculum*

Dr. Cemalettin ŞAHİN*

Dr. Mehmet Akif CEYLAN*

ÖZET

Bu çalışmada, ÖSYM tarafından yapılan ÖSS ve ÖYS coğrafya soruları ile orta öğretimdeki coğrafya müfredat programı arasındaki bağlantı incelenmiştir. 1981-1998 yılları arasında ÖSS ve ÖYS coğrafya sorularının yıllara göre dağılımı belirlenmiş ve konularına göre tasnifi yapılmıştır. Böylelikle coğrafyanın hangi konularından ne oranda soru sorulduğu tespit edilmiştir. Ayrıca orta öğretim coğrafya müfredatında yer alan dersler, ders konuları ve ders saatlerinin dağılımı incelenmiş ve elde edilen veriler ÖSS ve ÖYS coğrafya soruları ile ilişkilendirilmiştir.

ABSTRACT

The correlation between the geographical questions were asked in the OSS and OYS exams by the geography curriculum at the secondary education were examined in this study. The geography questions were asked between 1981-1998 designated according to the years and classified. Thus it was determined what part of geographical subjects and what proportion were asked. Besides the distribution of the lesson, subject and schedules were studied and the result were correlated with the questions in the OSS and OYS exams.

Giriş

Bilindiği gibi ülkemizde öğretim kurumları ilk öğretim, orta öğretim ve yüksek öğretim olmak üzere üç ana kurumdan oluşmaktadır. İlk öğretim zorunlu, orta öğretim isteğe bağlıdır. Orta öğretimden yüksek öğretime geçiş ise sınavla olmaktadır. Bu sınav Yüksek Öğretim Kurulu'na (YÖK) bağlı Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından yapılmaktadır.

ÖSYM, 1981'de yürürlüğe giren 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Yasası'yla faaliyete başlamış¹ ve bu tarihten itibaren Yüksek Öğretim Kurulu'nca saptanan ilkeler çerçevesinde ülkemizde üniversiteye öğrenci seçme ve yerleştirme işlem-

* Marmara Üniv. Atatürk Eğitim Fak. Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı, İstanbul.

1- Üniversitelere öğrenci seçme ve yerleştirme işlemlerini yürütmek üzere Üniversitelerarası Kurul tarafından 1750 Sayılı Üniversiteler Yasası'nın 52. Maddesi uyarınca, 22 Kasım 1974 tarihinde ÖSYM (Üniversite Seçme Yerleştirme Merkezi) kurulmuştur. Kurum, 1981'de yürürlüğe giren 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Yasası'yla ÖSYM adını almış ve Yüksek Öğretim Kurulu'na bağlanmıştır.

lerini yürütmektedir. Bunun yanında, yabancı uyruklu öğrencilerin üniversitelere giriş sınavları, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi sınavları ve öğrenci hizmetleri, doçentlik sınavları, Devlet Memuriyet Sınavı (DMS) ve ayrıca istek üzerine yüksek öğretim kurumlarına anket, test, ölçme ve değerlendirme hizmetleri ile, özel sektörün de bu türden taleplerine cevap vermektedir.

Türkiye’de üniversitelere giriş sınavı 1980 yılında Yüksek Öğretim Kurulu’nun kurulmasıyla birlikte önemli bir değişikliğe uğramıştır. Daha önce tek basamaklı bir sınav sistemi mevcut iken, 1981’den itibaren üniversitelere giriş sınavı Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS) ve Öğrenci Yerleştirme Sınavı (ÖYS) şeklini almış ve iki aşamalı olmuştur. İki aşamalı olan bu sınav sistemi, 1998 yılında tekrar değiştirilmiş ve 1999’dan itibaren tek basamaklı sınav sistemine geçilmiştir. YÖK tarafından yapılan çeşitli açıklamalardan ve 1999 yılında yapılan ÖYS’den anlaşıldığına göre de bundan sonra yapılacak olan tek basamaklı üniversite giriş sınavı daha önceki ÖSS benzeri olacaktır.

Bu çalışmada, ÖSYM tarafından 1981-1998 yılları arasında yapılan ÖSS ve ÖYS coğrafya sorularının yıllara göre dağılımı incelenmiş ve sosyal bilimler alanı içerisindeki ağırlığına değinilmiştir. Daha sonra, coğrafya sorularının konularına göre tasnifi yapılmış ve böylece üniversite giriş sınavlarında coğrafyanın hangi konularına ağırlıklı olarak yer verildiği, hangi konuların ise soru olarak yer almadığı tespit edilmiştir.

ÖSS ve ÖYS coğrafya sorularının konulara göre tasnifi yapılırken, orta öğretim kurumlarında uygulanmakta olan coğrafya müfredatında belirtilen üniteler esas alınmıştır². Soruların tasnifinde neden ve sonuç ilişkisi üzerinde durulmuş, ancak bazı sorularda sonuç dikkate alınmıştır.

Orta öğretimde okutulan coğrafya derslerinde yer alan üniteler ve bunların oranları belirlenmiştir. Bunun yanında coğrafya dersi yıllık planlarında ünitelere ayrılan ders saatleri ve oranları da tespit edilmiştir. Elde edilen bu değerler ile ÖSS ve ÖYS coğrafya sorularının konulara göre dağılımı ve oranları arasında karşılaştırılmalar yapılmıştır.

Ayrıca coğrafya öğretiminde ve konuların işlenişinde harita, şekil ve tablo gibi görsel malzeme kullanımının önemli olması nedeniyle ÖSS ve ÖYS coğrafya soruları bu açıdan da değerlendirilmiştir.

A - Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS) Coğrafya Soruları

1981-1998 yılları arasında yapılmış olan Öğrenci Seçme Sınavları’nda (ÖSS) öğrencilere sayısal ve sözel bölümlerden oluşan bir test uygulanmıştır. Her iki bölümde çıkan soru sayısı yaklaşık aynıdır. Bu soruların yıllara göre dağılımı tablo 1 de verilmiştir.

2- Halen orta öğretimde uygulanan coğrafya müfredat programları 2366 (14 Eylül 1992) ve 2369 (26 Ekim 1992) Sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler dergilerinde yayınlanmıştır.

Sayısal bölüm matematik ve fen bilimleri alanlarını içeren sorulardan meydana gelmektedir. Bu soruların yaklaşık yarısı matematik, geriye kalanı fizik, kimya ve biyoloji konularını kapsamaktadır.

Sözel bölüm de türkçe ve sosyal bilimler alanıyla ilgilidir. Bunun da yaklaşık yarısı türkçe ve diğer yarısı da coğrafya, tarih ve felsefe grubu sorularından oluşmaktadır. 1981-1998 yılları arasında sosyal bilimler alanından en fazla 46 (1982) ve en az ise 38 (1985) soru sorulmuştur (Tablo:1). Bu dönemde sosyal bilimler alanı soru sayısının yıllık ortalaması 41.8 olmuştur.

İncelenen dönemde, coğrafyadan 1984 ve 1985 yıllarında 14 ve diğer yıllarda 15 soru sorulmuştur. Buna göre coğrafya sorularının ÖSS sosyal bilimler alanı içerisindeki oranının yaklaşık % 35.6 olduğu görülür. Diğer yandan bu dönemde tarih sorularının oranı % 43.2 ve felsefe grubu sorularının oranı da % 21.2 olmuştur.

1981-1998 yılları arasında yapılan 18 ÖSS'de coğrafyadan toplam 268 soru sorulmuştur. Bu sorulardan 70'i (% 26.1) Türkiye'nin beşeri ve ekonomik coğrafyası, 66'sı (% 24.6) iklim ve 33'ü de (% 12.3) Türkiye'nin fiziki coğrafyası ile ilgili konuları kapsamaktadır (Tablo: 2, Şekil: 1). Bu verilerden anlaşılacağı üzere incelenen dönemde ÖSS'de Türkiye coğrafyasıyla ilgili 103 soru sorulmuş, bunun toplam coğrafya soruları içindeki oranı yaklaşık % 38,4 olmuştur.

Tablo: 1 - ÖSS sorularının sayısal ve sözel bölümlere dağılımı (1981-1998).
Table 1: The distribution of the OSS questions (1981-1998).

Yıl	Sayısal Bölüm		Top	Sözel Bölüm					Top.
	Matematik	Fen Bilimleri		Türkçe	Sosyal Bilimler				
					Tarih	Coğrafya	Felsefe Grubu	Top.	
1981	40	46	86	40	16	15	14	45	85
1982	38	47	85	39	19	15	12	46	85
1983	38	44	82	38	17	15	11	43	81
1984	30	39	69	33	18	14	8	40	73
1985	31	39	70	32	18	14	6	38	70
1986	31	41	72	33	18	15	6	39	72
1987	35	41	76	35	18	15	8	41	76
1988	33	41	74	34	18	15	7	40	74
1989	32	43	75	35	18	15	8	41	76
1990	32	44	76	35	18	15	8	41	76
1991	32	44	76	35	18	15	8	41	76
1992	32	45	77	36	18	15	8	41	77
1993	32	45	77	36	18	15	8	41	77
1994	32	45	77	36	18	15	8	41	77
1995	44	44	88	44	19	15	10	44	88
1996	44	44	88	45	18	15	10	43	88
1997	44	44	88	44	19	15	10	44	88
1998	44	44	88	43	19	15	10	44	87

Lise coğrafya müfredatında Türkiye coğrafyasıyla ilgili konuların ağırlıklı olarak yer aldığı görülür (Tablo: 3). Nitekim lise birinci sınıflarda ikinci dönemde ortalama 36 saat süre ile Türkiye Bölgeler Coğrafyası dersi verilmektedir. Ayrıca lise ikinci sınıflarda Türkiye Coğrafyası (Fiziki) ve lise üçüncü sınıflarda ise Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası dersleri bir yıl boyunca okutulmaktadır. Buna göre, lise coğrafya ders programının önemli bir kısmı Türkiye coğrafyasına ait konulara ayrılmıştır (Tablo: 3).

ÖSS coğrafya sorularının konularına göre dağılımı incelendiğinde 66 adet iklim sorusunun olduğu görülür. Bu değer, coğrafya sorularının % 24.6'sına tekabül eder. Dolayısıyla iklim, Türkiye beşeri ve ekonomik coğrafyası konularından sonra en fazla sorunun sorulduğu konu olmuştur (Tablo: 2). Ayrıca tablo 4'de görüleceği gibi, iklim konusuna ilgili ders kitaplarında önemli bir yer (% 26) ayrılmıştır. Oysa aynı konuya yıllık ders planlarında ayrılan süre ortalama 4 saattir. Bu da yıllık ders saatinin yaklaşık % 11.8'ini teşkil eder. Bu itibarla orta öğretim coğrafya müfredatında iklim konusuna verilen önem ve ayrılan süreyle, ÖSS'deki iklim sorularının oranı arasında bir uyumsuzluk söz konusudur. 2

Tablo 2: ÖSS coğrafya sorularının konularına göre dağılımı (1981-1998).

Table 2: The distribution of the geographical questions were asked between 1981-1998 by the OSS.

Yıl.	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Top.	%
A	-	2	1	2	-	2	-	3	1	2	1	1	1	2	1	1	3	2	25	9.3
B	4	2	2	-	2	2	3	-	-	2	1	1	1	1	-	-	-	1	22	8.2
C	2	2	6	5	3	3	6	5	3	3	1	3	6	5	5	3	3	2	66	24.6
D	2	-	1	-	2	-	-	-	2	1	3	2	-	-	-	1	2	1	17	6.3
E	1	-	-	1	1	-	1	1	-	2	-	-	2	2	-	2	2	-	15	5.6
F	2	1	-	-	1	-	2	-	-	1	-	1	-	1	3	3	1	4	20	7.5
G	2	3	2	2	2	3	-	3	5	1	3	1	1	-	1	1	2	1	33	12.3
H	2	5	3	4	3	5	3	3	4	3	6	6	4	4	5	4	2	4	70	26.1
Top.	15	15	15	14	14	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	268	100

A: Yeryuvarlığının şekli, boyutları, hareketleri ve sonuçları, paralel, meridyen, enlem, boylam, B: Harita bilgisi, C: iklim³, D: Yeryuvarlığının yapısı ve yer şekillerinin oluşumu, E: Nüfus ve yerleşme, F: Ekonomik coğrafya, G: Türkiye'nin fiziki coğrafyası, H: Türkiye beşeri ve ekonomik coğrafyası.

Tablo 3 - Genel liselerde uygulanan coğrafya programı (1997-1998).

Table 3 - The geographical lesson schedules which are applied in high schools.

Sınıfı	Alanı	Dersin adı	Ders Saati
Lise I	-	Coğrafya I (Genel Fiziki Coğrafya)	2
		Coğrafya I (Türkiye Bölgeler Coğr.)	2
Lise II	Sosyal Bilimler alanı	Türkiye Coğrafyası (Fiziki)	3
		Ülkeler Coğrafyası	3
Lise III	Türkçe-Matematik alanı	Türkiye Coğrafyası (Fiziki)	2
		Sosyal Bilimler alanı	Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası
	Türkçe-Matematik al	Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası	3

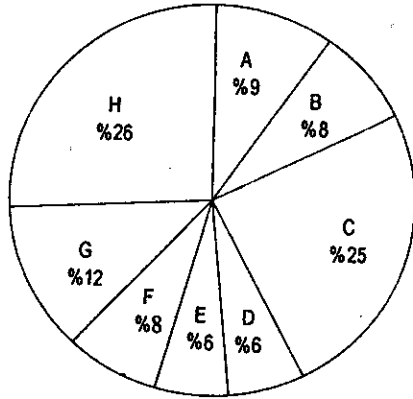
3- Bitki örtüsüyle ilgili sorular, iklim konularıyla bağlantılı olmaları nedeniyle iklim sorularına dahil edilmiştir. Bitki örtüsüyle ilgili toplam sorusayısı ÖSS'de 9, ÖYS'de 5'dir.

ÖSS coğrafya sorularının konularına göre dağılımı (Tablo: 2) ile orta öğretim coğrafya ders konuları (Tablo: 4 ve 5) karşılaştırıldığında ortaya çıkan önemli bir diğer konu da; yeryuvarlığının yapısı ve yer şekillerinin oluşumu konularında ÖSS'de sorulan soru oranının az (% 6.3) olmasıdır (Tablo: 2). Ancak adı geçen konu lise birinci sınıflarda Coğrafya 1 (Genel Fiziki Coğrafya) dersi içerisinde okutulmakta ve ilgili ders kitabının önemli bir bölümünü (% 52) oluşturmaktadır. Aynı şekilde ders süresinin de büyük bir kısmı (% 52.9) bu konuya ayrılmıştır (Tablo: 4).

Tablo: 4 - Coğrafya 1 (Genel Fiziki Coğrafya) ders kitaplarında yer alan ünitelerin sayfa sayıları, işlenmesi için ayrılan ders saatleri ve oranları.*

Table: 4- The page numbers, studying hours and the ratio of the subjects containing in the Geography-1 test book (Physical Geography of Türkiye).

Ünitenin Konusu	Sayfa Sayısı	%	Ders Saati	%
Coğrafyanın konusu, bölümleri	4	4	2	5.9
Yeryuvarlığının şekli, boyutları, hareketleri ve sonuçları, paralel, meridyen, enlem, boylam	14	10	6	17.6
Harita bilgisi	10	8	4	11.8
İklim bilgisi	35	26	4	11.8
Yeryuvarlığının yapısı ve yer şekillerinin oluşumu	72	52	18	52.9
Toplam	135	100	34	100

Şekil: 1 - ÖSS Coğrafya Sorularının Konularına Göre Dağılımı (1981-1998)

Figure: 1 - The distribution of the geographical questions were asked between 1981-1998 by the OSS.

A - Yeryuvarlığının şekli, boyutları, hareketleri ve sonuçları, paralel, meridyen, enlem, boylam. B - Harita bilgisi. C - İklim.

D - Yeryuvarlığının yapısı ve yer şekillerinin oluşumu. E - Nüfus ve yerleşme. F - Ekonomik coğrafya. G - Türkiye'nin fiziki coğrafyası. H - Türkiye beşeri ve ekonomik coğrafyası.

Bilindiği üzere coğrafya uygulama yönü olan bir bilim dalıdır. Bu nedenle coğrafya ile ilgili çalışmalarda ve coğrafya derslerinde harita, grafik ve diyagram gibi görsel matzemelerin kullanımı da büyük bir önem taşır. Nitekim orta öğretim coğrafya ders kitaplarında bu tür görsel matzemelere önemli ölçüde yer verilmiştir.

* Tablo 4 ve 5'de verilen ünitelerin sayfa sayıları genel liselerde okutulan çeşitli coğrafya ders kitapları, ders saatleri ise yıllık ders planları esas alınarak tespit edilmiştir.

ÖSS'de sorulan toplam 268 coğrafya sorusunun 94'ünde (% 34.7) çeşitli harita, şekil (grafik, diyagram vb.) ve tablo yer almaktadır. Bunların 22'si şekil, 61'i harita ve 10'u da tablodur. Böylece ÖSS coğrafya sorularının % 8.2'sinde şekil, % 22.8'sinde harita ve % 3.7'sinde tablo kullanılmıştır (Tablo: 6).

Tablo: 5 - Coğrafya 1 (Türkiye Bölgeler Coğrafyası) ders kitaplarında yer alan ünitelerin sayfa sayıları, işlenmesi için ayrılan ders saatleri ve oranları.

Table: 5- The page numbers, studying hours and the ratio of the subjects containing in the Geography-1 test book (Regional Geography of Türkiye).

Ünitenin Konusu	Sayfa Sayısı	%	Ders Saati	%
Türkiye'nin konumu, coğrafi bölge, bölüm, yöre kavramları, coğrafi bölgeleri oluşturan faktörler.	8	6.3	4	12.5
Karadeniz Bölgesi	19	15	5	15.6
Marmara Bölgesi	19	15	5	15.6
Ege Bölgesi	16	12.6	4	12.5
Akdeniz Bölgesi	19	15	3	9.4
Günevdoğu Anadolu Bölgesi	13	10	3	9.4
Doğu Anadolu Bölgesi	16	12.6	4	12.5
İç Anadolu Bölgesi	17	13.5	4	12.5
Toplam	127	100	32	100

Tablo 6: ÖSS coğrafya sorularında harita, şekil ve tabloların sayısal dağılımı (1981-1998).

Table 6 : The numerical distribution of the table and figures in the geographical questions which were asked between 1981-1998 by the OSS.

Yıllar	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Top.	%
Şekil	1	-	-	3	-	-	1	1	1	-	2	3	3	3	1	-	2	1	22	8.2
Harita	3	5	3	3	3	4	-	-	2	2	3	5	4	5	7	4	3	5	61	22.8
Tablo	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	1	-	-	3	2	1	10	3.7
Toplam	4	5	3	3	3	4	1	3	3	2	6	8	8	8	8	7	7	7	93	34.7

B - Öğrenci Yerleştirme Sınavı (ÖYS) Coğrafya Soruları

1981-1998 yılları arasında yapılmış olan Öğrenci Yerleştirme Sınavları'nda (ÖYS), ÖSS'de olduğu gibi, öğrencilere sayısal ve sözel bölümden oluşan testler uygulanmıştır. Sözel bölüm türkçe ve sosyal bilimler alanından oluşur. Coğrafya, tarih ve felsefe gurubu derslerinden oluşan sosyal bilimler alanında sorulan soru sayısı 47 ile 72 arasında değişmiştir. Coğrafyadan ise en az 15 en fazla 25 soru sorulmuştur. Ancak soru sayısında, 1987'de sınav sisteminde yapılan değişiklikler etkili olmuş, bütün alanlarda soru sayısı artırılmıştır. Bu döneme ait soruların alanlarına göre dağılımı tablo 7'de verilmiştir.

ÖYS coğrafya sorularının konulara göre dağılımı incelendiğinde en fazla sorunun (154, % 42.4) Türkiye coğrafyasına ait konulardan olduğu görülür (Tablo: 8). Bu sorulardan 103'ü (% 28.4) Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası ve

51'de (% 14.4) Türkiye Fiziki Coğrafyası dersleriyle ilgilidir. Söz konusu dersler orta öğretim coğrafya müfredatında haftada 3'er ders saati olmak üzere bir yıl süreyle okutulmuştur (Tablo: 3). Buna göre, adı geçen derslere ayrılan süre aynı olmasına karşın, bu iki dersin ÖYS'de soru olarak temsil edilme oranlarında önemli bir eşitsizliğin olduğu anlaşılmaktadır (Tablo: 8).

Tablo 7: ÖYS coğrafya sorularının sayısal ve sözel bölümlere dağılımı (1981-1998).
Table 7: The distribution of the OYS questions between 1981-1998.

Y ı l l a r	Sayısal Bölüm		T o p l a m	Sözel Bölüm				T o p l a m	
	Matematik	Fen Bilimleri		Türkçe	Sosyal Bilimler				
					Tarih	Coğrafya	Felsefe Grubu		Top
1981	40	52	92	38	18	16	16	50	88
1982	40	52	92	39	20	16	16	52	91
1983	36	48	84	39	19	16	16	51	90
1984	33	45	78	37	17	15	14	47	84
1985	32	46	78	37	18	15	14	47	84
1986	33	48	81	38	18	15	14	47	85
1987	52	60	112	62	27	22	21	70	132
1988	51	60	111	62	27	22	21	70	132
1989	53	60	113	65	27	22	22	71	136
1990	52	61	113	65	28	25	18	71	136
1991	52	61	113	66	28	25	18	71	137
1992	52	62	114	67	28	22	22	72	139
1993	52	62	114	67	28	22	22	72	139
1994	52	62	114	63	28	22	22	72	135
1995	51	62	113	64	28	22	22	72	136
1996	53	63	116	64	28	22	22	72	136
1997	53	63	116	64	28	22	22	72	136
1998	53	63	116	64	28	22	22	72	136

ÖYS'de soru sorulan bir diğer önemli konu da iklimdir. Bu konudan toplam 73 soru sorulmuş olup, bunun toplam coğrafya sorularına oranı % 20.1'dir (Şekil: 2, Tablo: 8). İklim konusu orta öğretim coğrafya müfredatında lise birinci sınıflarda okutulan Coğrafya 1 (Genel Fiziki Coğrafya) dersinde işlenmektedir. Söz konusu coğrafya dersinde ünitelerin dağılışı incelenirse, iklim konusu ilgili ders kitabının yaklaşık % 26'sını ve ders saatinin de % 11.8'ini teşkil eder (Tablo: 4). Dolayısıyla Coğrafya 1 dersinin konuları içinde iklimin önemli bir yeri vardır. Ancak lise bir ve ikinci sınıflarda okutulan diğer coğrafya derslerinin konuları da dikkate alındığında, ÖYS'de iklim konusundaki soru oranının fazla olduğu anlaşılmaktadır. Diğer yandan yeryuvarlığının yapısı ve yerçekillerinin oluşumu konuları coğrafya müfredat programında oldukça geniş yer tutmasına rağmen (% 52), ÖYS'de bu konulardan az sayıda soru sorulmuştur (% 12.4). Böylece bazı konularda orta öğretim coğrafya müfredat programları ile ÖYS coğrafya sorularının konularına dağılımının oransal olarak örtüşmediği görülür.

Tablo 8: ÖYS coğrafya sorularının konularına göre dağılımı (1981-1998).

Table 8: The distribution of the geographical question were asked between 1981-1998 by the OYS.

Yıllar	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Top	%
A	-	-	-	-	3	1	2	1	2	3	1	1	3	1	2	1	1	2	24	6.6
B	2	1	1	2	1	1	2	1	1	3	1	2	1	2	2	-	2	-	25	6.9
C	3	2	4	1	1	4	5	8	5	5	5	6	5	4	4	4	5	2	73	20.1
D	4	1	2	2	-	1	2	2	1	4	3	3	1	4	5	3	3	4	45	12.4
E	1	1	1	-	1	-	3	2	1	-	1	-	1	-	-	-	1	3	16	4.4
F	-	1	1	-	3	-	-	2	3	4	2	-	3	1	-	-	1	1	22	6.1
G	1	5	-	5	2	3	5	1	5	3	3	2	1	3	1	5	2	4	51	14.0
H	5	5	7	5	4	5	3	5	4	3	9	7	6	7	8	8	6	6	103	28.4
I	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	1	-	4	1.1
Toplam	16	16	16	15	15	15	22	22	22	25	25	22	22	22	22	22	22	22	363	100

A: Yeryuvarlağının şekli, boyutları, hareketleri ve sonuçları, paralel, meridyen, enlem, boylam, B: Harita bilgisi, C: İklim ve bitki örtüsü, D: Yeryuvarlağının yapısı ve yer şekillerinin oluşumu. E: Nüfus ve yerleşme, F: Ekonomik coğrafya, G: Türkiye'nin fiziki coğrafyası, H: Türkiye beşeri ve ekonomik coğrafyası, I: Kıtalar ve ülkeler.

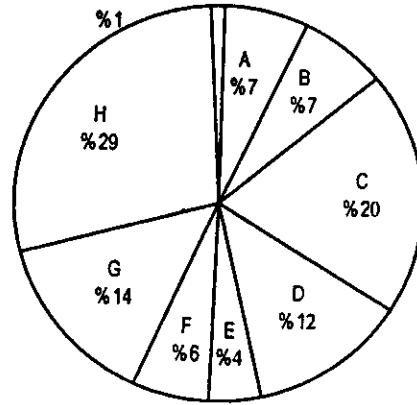
Şekil-2: ÖYS Coğrafya Sorularının Konularına Göre Dağılımı (1981-1998)

Figure 2- The distribution of the geographical question were asked between 1981-1998 by the OYS.

A-Yeryuvarlağının şekli, boyutları, hareketleri ve sonuçları, paralel, meridyen, enlem, boylam. B - Harita bilgisi. C - İklim.

D - Yeryuvarlağının yapısı ve yer şekillerinin oluşumu. E - Nüfus ve yerleşme.

F - Ekonomik coğrafya. G - Türkiye'nin fiziki coğrafyası. H - Türkiye beşeri ve ekonomik coğrafyası.

ÖYS coğrafya sorularının konularına göre yıllık dağılımında bir düzensizliğin olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim bazı yıllarda aynı konudan çok sayıda soru sorulurken, bir diğer yıl bu konuda hiç sorunun olmadığı görülür. Örneğin iklim konusunda 1988'de 8, 1992'de 6 soru sorulmuş iken 1984 ve 1985'de birer soru yer almıştır. Buna göre 1988 yılında sorulan 8 soru toplam coğrafya sorularının (22) yaklaşık % 36'sını oluştururken, 1984 ve 1985'de bu oran % 6.6 olmuştur (Tablo: 8).

Türkiye fiziki coğrafyasıyla ilgili soruların yıllık dağılımı da bir başka örnek teşkil eder. Nitekim bu konuyla ilgili 1981'de 1, 1982 ve 1984'de 5, 1983'de ise hiç soru sorulmamıştır. Yine 1995'de 1, 1996'da ise 5 soru sorulmuştur. Bu de-

ğerler soruların konularına göre yıllık dağılımdaki düzensizliğini rakamsal olarak ortaya koymaktadır.

ÖYS'de sorulan toplam 363 coğrafya sorusundan 44'ünde şekil (% 12.1), 21'inde harita (% 5.8) ve 2'sinde (% 3.6) ise tablo kullanılmıştır (Tablo:9). Buna göre ÖYS coğrafya sorularında şekil, harita ve tablolardan oluşan görsel malzemenin oranı ancak % 18'i bulmaktadır. Bu değer ÖSS'ye (% 34) nispetle oldukça düşüktür.

Tablo 9: ÖYS coğrafya sorularında harita, şekil ve tabloların sayısal dağılımı (1981-1998).

Table 9 : The numerical distribution of the table and figures in the geographical questions which were asked between 1981-1998 by the OYS.

Yıllar	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	Top.	%
Sekil	-	4	3	-	-	2	2	2	3	2	5	4	2	6	1	2	3	3	44	12.1
Harita	-	-	-	-	-	-	3	-	-	1	2	4	-	-	3	2	4	2	21	5.8
Tablo	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3.6
Toplam	-	6	3	-	-	2	5	2	3	3	7	8	2	6	4	4	7	5	67	18.5

Sonuç

1981-1998 yılları arasında ÖSS ve ÖYS coğrafya soruları ile orta öğretimde uygulanan coğrafya müfredatı incelenmiş ve bunlar arasında karşılaştırma yapılarak bazı sonuçlar elde edilmiştir.

ÖSS ve ÖYS coğrafya sorularının konulara dağılımı ile orta öğretim coğrafya müfredatındaki konuların dağılımı arasında oransal bir uyumsuzluk bulunmaktadır. Bu durum; daha çok iklim, yeryuvarlığının yapısı ve yerçekillerinin oluşumu, Türkiye fiziki, beşeri ve ekonomik coğrafyası konularıyla ilgilidir. Nitekim incelenen 18 yıllık dönemde iklim konusundan ÖSS'de 66 (% 24.6), ÖYS'de 71 (% 28.9) soru sorulmuştur. Buna göre üniversite giriş sınavlarında iklim konusuna ağırlıklı olarak yer verilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Ancak orta öğretim ders programlarında iklim konusuna ortalama 4 ders saati ayrılmış olup, bu da ilgili coğrafya ders saatinin yaklaşık % 11'ine tekabül etmektedir.

Yeryuvarlığının yapısı ve yer şekillerinin oluşumu ünitelerinden ÖSS'de 17 (% 6.3) ve ÖYS'de 42 (% 17.1) soru sorulmuştur. Fakat adı geçen konuya orta öğretim coğrafya müfredat programında oldukça geniş yer verilmiş olup, ilgili ders kitabının [Coğrafya 1 (Genel Fiziki Coğrafya)] % 52'si ve yine yıllık planlarda öngörülen coğrafya ders saatinin de % 52'si bu üniteye ayrılmıştır. Müfredatta ve yıllık planlarda bu kadar geniş yer verilen bir üniteden ÖSS ve ÖYS'de az sayıda soru sorulmuş olması, coğrafya müfredat programı ile üniversite giriş sınavı soruları arasında oransal dengesizliğin varlığını ortaya koyan bir başka göstergedir. Bu nedenle üniversite giriş sınavlarında coğrafya sorularının konulara göre dağılımında orta öğretim coğrafya müfredat programlarında okutulan

dersler ve ünitelerin oranları dikkate alınmalıdır.

Türkiye Coğrafyası (Fiziki) lise ikinci sınıflarda, Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası ise lise üçüncü sınıflarda haftada 3'er ders saati okutulmaktadır. Bu dersler için müfredat programında ayrılan süre ise birer yıldır. Türkiye Coğrafyası (Fiziki) dersinden ÖSS'de 33 (% 12.3) ve ÖYS'de ise 49 (% 18.6) soru sorulmuştur. Buna karşılık Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası dersinden sorulan soru sayısı, ÖSS'de 70 (% 26.3) ve ÖYS'de 103 (% 39.7) dür. Bu değerlere göre, orta öğretim müfredatında aynı oranda yer alan bu iki ders arasında ÖSS ve ÖYS'de soru olarak temsil edilme oranları bakımından bir eşitsizlik mevcuttur.

Diğer yandan coğrafya sorularının konularına göre yıllık dağılımı incelenmiş ve bu konuda da bir düzensizliğin olduğu anlaşılmıştır. Nitekim bazı yıllarda aynı konudan çok sayıda soru bulunurken bir diğer yıl hiç soru sorulmamıştır. Bu durum, üniversite sınavına hazırlanan öğrenciler için bir sorun oluşturmaktadır. Bu nedenle, soruların konulara göre yıllık dağılımında daha dikkatli olunmalıdır.

Genel liselerde uygulanan coğrafya müfredatına göre ÖSS ve ÖYS coğrafya sorularının % 50'si genel fiziki coğrafya, % 25'i Türkiye fiziki coğrafyası ve yine % 25'i de Türkiye beşeri ve ekonomik coğrafyası konularını kapsamalıdır. Nitekim 1998 yılına kadar ÖSS ve ÖYS'deki genel fiziki coğrafya sorularının konularına sayısal dağılımı da buna uygunluk arz etmektedir. Ancak burada esas sorun, genel fiziki coğrafya konuları arasında soru dağılımının dengeli olmayışıdır. Özellikle iklim konusuyla ilgili soru oranının (ÖSS % 24.6, ÖYS % 20.1) orta öğretim coğrafya müfredatı ile karşılaştırıldığında çok fazla olduğu görülür. Oysa, orta öğretim coğrafya müfredatı dikkate alındığında; iklim konusundan % 10, yeryuvarlığının şekli, boyutları, hareketleri ve sonuçları, paralel, meridyen, enlem, boylam % 8, harita bilgisi % 6 ve yeryuvarlığının yapısı, yer şekillerinin oluşumu konularından da yaklaşık % 26 oranında soru sorulmalıdır.

İncelenen dönemde ÖSS coğrafya sorularında şekil, harita ve tablo kullanımı (% 34.7) oransal olarak nispeten yeterli düzeydedir. Ancak ÖYS'de bu oran (% 18.5) yetersiz olup, en az ÖSS seviyesinde olmalıdır.

Kaynakça

- BAŞAR, E., 1997, "Türk Yüksek Öğretim Sisteminin Dünü, Bugünü, Yarını." O.M.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, sayı: 10, s. 17-51, Samsun.
- DOĞANAY, H., 1983, "Okullarımızda Coğrafya Öğretiminin Temel Meseleleri", Milli Eğitim ve Kültür Dergisi, sayı: 19, s. 23-33, Ankara.
- , 1993, Coğrafyada Metodoloji, MEB Yayını, Öğretmen Kitapları Dizisi No: 187, İstanbul.
- DÖKMEN, Ü. 1992, TC Yüksek Öğretim Kurulu Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi: Kuruluşu, Gelişmesi, Çalışmaları, ÖSYM Yayını, Ankara,
- GÜNALTAY, F., DENİZ, İ., AKSOY, N., KAYA, N., 1998, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı Soruları ve Ayrıntılı Çözümleri (1981-1998), Özgül Yayınları, İstanbul.
- GÜNALTAY, F., DENİZ, İ., AKSOY, N., KAYA, N., 1999, Öğrenci Seçme Sınavı Soruları ve Ayrıntılı Çözümleri (1981-1998), Özgül Yayınları, İstanbul.
- MEB Tebliğler Dergisi, sayı: 2366 (14 Eylül 1992), sayı: 2369 (26 Ekim 1992).
- NİŞANCI, A., 1980, "Okullarda Coğrafya Öğretimi Hakkında Bazı Düşünceler", A. Ü. Edebiyat Fakültesi Araştırmaları Dergisi, sayı: 12, Fask. 2, s. 343-350, Ankara.
- ÖSYM, 1987, ÜSS, ÖSS, ÖYS Soruları, 1974-1986, 1984-1985-1986 ÖSS ve ÖYS Testleri, ÖSYM-TAB Eğitim Yayını, No: 6, Ankara.
- ÖSYM, 1997, Yüksek Öğretim Kurumlarına Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi, Ankara.
- ÖZEY, R., 1998, Türkiye Üniversitelerinde Coğrafya Eğitimi ve Öğretimi, Özeğitim Yayını, No: 33, Konya.
- PAYASLIOĞLU, A. 1985, Türkiye'de Yüksek Öğretim Kurumlarına Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi, ÖSYM AGB, No: 0012, Ankara.
- TOKER, F. 1997, Türkiye'de Yüksek Öğretime Giriş, ÖSYM Yayını, Ankara,
- TÜRKCAN, E., 1977, Bilim Politikası ve Yüksek Öğretim, Yüksek Öğretime Giriş Sorunları, Şafak Matbaası, Ankara.

